

Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин
Центр міжнародної безпеки та партнерства
Ягеллонський університет у Кракові
Інститут політичних наук і міжнародних відносин
Державна вища східноєвропейська школа у Перемишлі
Інститут міжнародних відносин і політології
Польське товариство міжнародних студій

КРИЗА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ: У ПОШУКАХ НОВОГО МІЖНАРОДНОГО ПОРЯДКУ

**Матеріали міжнародної
наукової конференції**

4-5 квітня 2019 року
Львів

Криза сучасної системи безпеки: у пошуках нового міжнародного порядку. Матеріали міжнародної наукової конференції. Львів, 4-5 квітня 2019 р. / Упорядники: М. Мальський, Р. Вовк, О. Кучик., П. Байор. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. – 169 с.

У збірнику опубліковані тези виступів учасників конференції, присвячені актуальним питанням міжнародної та регіональної безпеки в сучасних умовах. Розкриті геополітичні, військові, правові, економічні та інформаційні чинники впливу на систему безпеки в сучасних міжнародних відносинах.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст, оприлюднені факти та поданий цифровий і статистичний матеріал відповідальність несуть автори.

Споглядаючи за розвитком геополітичної ситуації на Європейському континенті, складається враження, що стосунки між Україною та ЄС носять характер своєрідної гри, яка відбувається не за нашими правилами і навіть не на паритетних засадах. Щоразу як тільки Україна починає діалог про поглиблення інтеграційних процесів у безпекову систему ЄС, наштовхується на прихований спротив зі сторони окремих учасників переговорного процесу, що в перспективі унеможлиблює подальший розвиток співробітництва у вигідному для Києва форматі.

Прикладом цього стало рішення Німеччини та Франції не скеровувати у Чорне море кораблі ВМС вказаних країн, щоб не провокувати Росію на відповідні дії. Також варто звернути увагу на позиції Берліну щодо будівництва Північного потоку 2, який безпосередньо загрожуватиме енергетичній безпеці України та посилює позиції Росії у Європі. До того ж, слід наголосити на політиці «м'якого» тиску на Москву в українському питанні, а також відсутності бажання запроваджувати санкції проти бюджетоутворюючих галузей економіки РФ.

Зважаючи на події останніх п'яти років можна з упевненістю сказати про відсутність бажання у Брюсселя бачити Україну повноправним членом європейської спільноти чи НАТО. Статус «буферної зони» доволі вигідний у контексті теперішніх взаємовідносин між ЄС та Росією. Обмежуючись загальними обіцянками щодо вирішення українського питання Брюссель не дає підстав Москві загострювати конфронтацію та дозволяє зберігати відносний спокій на континенті.

Головним залишається питання як довго дана ситуація буде вигідною для ЄС та НАТО і чого в перспективі слід очікувати Україні від такої політики примирення?

*Олег Бобіна
кандидат історичних наук, доцент,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова*

КОМІНТЕРН, СВІТОВА РЕВОЛЮЦІЯ І МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА: ІСТОРІЯ І УРОКИ ДЛЯ СУЧАСНОСТІ

В березні 2019 р. виповнюється сто років Комуністичному інтернаціоналу – організації, яка майже чверть століття «лякала» Європу, Азію і Африку війною проти буржуазії і світовою революцією,

і таким чином була важливим чинником світової безпеки. Комуністичний інтернаціонал (Комінтерн) створювався Російською комуністичною партією (більшовиків) для реалізації теоретичних постулатів «світової (європейської) революції» і «перманентної революції» в Європі. Революція в Германії (листопад 1918 р.) та в ряді інших країн вселяла надію у вождів більшовицької революції у встановлення влади рад в Європі. На очах революційних лідерів реалізовувалась формула: руський почне, германець – продовжить, англієць – поставе крапку в завершенні пролетарської революції. Маніфест Комінтерну відкрито проголосив необхідність встановлення радянської влади, за російським зразком, всюди, де трудящі маси живуть свідомим життям. Маніфест закликав не боятись громадянської війни яку розв'язує буржуазія, а відповісти ударом на удар. Маніфест закінчувався гаслом до об'єднання з метою повалення буржуазного світового порядку і побудові на його місці соціалізму. Автор маніфесту – відомий міжнародний політичний діяч, який народився в степовій Україні, навчався в Миколаєві, і вперше був заарештований в цьому ж місті, це – Лев Троцький (Бронштейн, 1879–1940).

Слід нагадати, що вже в січні 1918 р. Декларація прав трудящого та експлуатованого народу проголосила курс «на перемогу соціалізму в усіх країнах». В квітні 1919 р. В. Ленін висловив думку про те, що до перемоги над капіталістами в усьому світі залишилось лише кілька місяців (ПЗТ, т. 38, с. 295). Після поразки т. зв. угорської революції (1919) Л. Троцький висловив думку про відтермінування європейської революції і запропонував повернутися на Схід. Створити на Уралі чи в Туркестані революційну академію, політичний і військовий штаб революції в Азії, які можуть бути дієвішими ніж в Європі. Але вожді Комінтерну захоплені наступом «червоної» армії на Польщу восени 1919 р., все ще сподівались на революцію в Європі. Остаточна відмова від експорту революції відбулась лише після поразки комуністичного повстання в Гамбурзі (1923). Хоча Г. Зінов'єв (1883–1936), який теж народився в Україні, рекомендував РКП(б) і Комінтерну мобілізувати всі ресурси для германського пролетаріату, в тому числі людьми, зброєю, хлібом.

Таким чином, з 1919 по 1923/24 рр., більшовицька Росія заявляла і підтримувала революційні організації і рухи. В Азії, ця підтримка не припинялась ні в 20-ті, ні 30-ті роки. Відмовившись від відкритого «експорту» і «підштовхування» революції радянська Росія не відмовилась від ідеї активно-агресивного впливу і підтримки агентів

впливу. Так поряд з Комінтерном, при його посередництві були створені і фінансувались ряд міжнародних організацій. Це такі організації як: «Міжнародна організація допомоги революціонерам» (МОДР, «Червона допомога», 1922), «Профспілковий інтернаціонал» («Профінтерн», 1921), Міжнародна робітнича допомога (Міжробдоп («Межрабпом» – рус.), 1921), Комуністичний інтернаціонал молоді (КІМ, 1919), Селянські інтернаціонал (Селінтерн («Крестинтерн» – рус.), 1923), Антиімперіалістична ліга (1927), Спортінтерн (1921), Міжнародний жіночий секретаріат, Міжнародне об'єднання революційних письменників, Міжнародне об'єднання революційних театрів, Міжнародний комітет друзів СРСР, Інтернаціонал вільномислячих пролетарів, Інтернаціонал квартиронаймачів. Комінтерн мав свої навчальні заклади такі як: Міжнародна ленінська школа (1925–1938), Комуністичний університет національних меншин Заходу (1922–1936), Комуністичний університет трудящих сходу (1921–1938), Комуністичний університет трудящих Китаю (1925–1930). З 1921 р. Комінтерн почав видавати свої журнали – Інпрекор (International press correspondence) трьома мовами – германською, французькою, англійською. Редакція журналу розташовувалась в Берліні і Відні. Таким чином, за допомогою Комінтерну і ряду «громадських» організацій, радянською Росією була створена мережа впливу в Європі. Ця мережа використовувала природню інтелектуальну опозицію великої частини населення до буржуазно-демократичної влади і створювала необхідний фон для громадської думки щодо СРСР. Саме тому більшість т. зв. інтелектуальної Європи не визнавали Голодомор, масові депортації і репресії. Необхідність використати силу Британії і США призвела до розпуску Комінтерну. В 1944 р. Комінтерн припинив свою діяльність. Але діяльність з підтримки утвореної мережі не припинялась. Радянська російсько-імперська зовнішня політика поєднувала як «гарячі» методи боротьби (провокування і участь в локальних конфліктах по всьому світу, 30-33 збройних конфліктів, за різними підрахунками) так і «боротьбу за мир» в євроатлантичному світі. Тобто, ідея «світової революції» переносилась на «нові» території, в Азію, Африку, Латинську Америку. На «старих» євроатлантичних територіях провокувались соціальні конфлікти, загострювались існуючі, вносились напруження в соціальну систему у вигляді негативного ставлення до «своєї» влади, натомість формувалось позитивне ставлення до «справедливої» СРСР–Росії. Тільки в 90-ті рр. відкрилась і «швидко закрилась» інформація про діяльність міжнарод-

ного відділу ЦК КПРС. Цей відділ відповідав за зв'язок з комуністичними і лівими партіями, які не були при владі, а також прорадянськими і прокомуністичними товариствами і т. ін. Особливою була роль КДБ в реалізації «м'якої» сили в радянсько-російські часи. 90-ті рр. ХХ ст. стали часами як тимчасового занепаду системи впливу, так і її переформатування.

Керівництво сучасної Росії зрозуміло необхідність формування «нового образу, нової Росії». З 2000-х рр., за допомогою великих фінансових ресурсів, шляхом підкупу і хабарництва, за допомогою контрольованих ЗМІ, т. зв. культурно-просвітницьких організацій, іншими методами Російська постмодерністська імперія почала формування «нової», «віртуальної», «паралельної» реальності. В 2008 р. відбулось перше тестування системи оцінювання масштабних агресивних дій Росії на пострадянському просторі. Західні т. зв. інтелектуали і політики проігнорували виступ В. Путіна в Мюнхені, а в 2017 р., через 10 років, могли оцінити попередження про «нову роль Росії в світі». Євроатлантичний світ обравши тактику «замирення» Росії отримав агресивні війни останньої в Грузії, Україні, Сирії, розгалужену систему агентів впливу, і потужну гібридну, перш за все медійну війну. Так, «нащадки» Комінтерну – телебачення «RT», «Sputnik», RSFM здійснюють мовлення на 31 мові в Китаї, США і Європі. А керівник RT М. Симоньян відкрито заявляє: «Важливо, щоб був канал, до якого б люди звикли, який би їм подобався, і ось коли треба, ти показуєш їм що треба. Певним чином, не мати свого іномовлення, це все одно що не мати міністерства оборони. Коли війни немає, воно начебто і не потрібно. Але коли війна є, це прямо критично».

Які висновки і уроки можна винести з діяльності Комінтерну і його нащадків? Російська влада з ХІХ ст., з часу коли стала активним гравцем-актором на європейській арені використовує не лише армію і зброю економіки, але і підкуп для створення необхідної т. зв. громадської думки. Російська влада, в тому вигляді яка вона є зараз не припинить поєднання війни і пропаганди для досягнення своєї мети. Росія як держава не боїться війн. Більш того російська влада готова до війн, адже війни тільки зміцнюють «порядок» в Росії. Натомість влада Росії боїться бунтів, смут і революцій. Захід боїться війн, але не боїться соціальних конфліктів і революції. Саме тому Росія провокує Захід війнами, розуміючи, що не отримає адекватної відповіді. Саме тому російська влада використовуючи демократичні можливості поширює соціальні конфлікти на європейському континенті поєднуючи методи

«brutal power» i «soft power». Таким чином російська влада досягає своєї мети – поширення свого впливу, як мінімум на т. зв. пострадянський простір. Ті держави і суспільства які бажають перешкодити «м'якому» російському вторгненню мають об'єднати зусилля, а не діяти поодинокі. Політика має бути скоординована і перш за все в медійній, освітній, видавничій сферах, в глобальному культурному просторі.

Dmytro Bondarenko
Candidate in History, MA in Sociology,
University of Szeged (Hungary)

THE DOWNFALL OF EMPIRES AND THE FORMATION OF NEW SYSTEM OF INTERNATIONAL RELATIONS IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE, 1918-1920

As a result of World War I, the international situation in Central and Eastern Europe has been changed dramatically. During 1918-1919 the collapses of Russian and Austro-Hungarian Empires led to the formation of newly independence states. Moreover, the revolution processes in Russia and Austro-Hungary had common features: the abdication of the Emperor, the disintegration of Empire and then the Bolshevik's putsch. In both cases, the centers for the spread of Bolshevism were precisely the cores of the former Empires: Russia and Hungary, and they were considered as the bases for Bolshevism enlargement and so-called World revolution.

The main threat of international order was Bolshevism, because of the doctrine of the dictatorship of the proletariat as an attempt to replace nation-state with class-state. More precisely, in V. Lenin's opinion, unconditional self-determination should be only the right of the proletariat, because the concept of nation is related to bourgeoisie. The Bolsheviks' main goal was to destroy all nation-states and create the World Soviet Republic by means of so-called "export of revolution" or "triumphal march of Soviet power".

In response to the Bolshevik threat there were wars for independence, counter-revolutions and interventions by neighboring states in Central and Eastern Europe and finally Cordon Sanitaire.

Geopolitically Cordon Sanitaire was a continuation of the so-called "Barrier Belt", created by Germany during the Brest-Litovsk system and